

გლობალიზაცია და კრიმინოგენური მდგომარეობის თანამედროვე სტატისტიკური ტენდენციები საქართველოში

ნინო აბესაძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nino.abesadze@tsu.ge

თამუნა მაზანიშვილი

ეკონომიკის მაგისტრი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
tamuna.mazanishvili363@eab.tsu.edu.ge

<https://doi.org/10.55896/978-9941-8-5764-5/2023-288-295>

ანოტაცია. საზოგადოების ინტერესი კრიმინოლოგიური ვითარების რაოდენობრივი შეფასების მიმართ ყოველწლიურად იზრდება, რადგან ეს გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ქვეყნის პოლიტიკურ მდგომარეობაზე, არამედ ზოგადად ეკონომიკაზე და ქვეყნის იმიჯზე. ნაშრომის მთავარი მიზანი იყო კრიმინოგენური მდგომარეობის სტატისტიკური ტენდენციების გამოვლენა და ანალიზი. კვლევის პროცესში გამოყენებული იყო სტატისტიკური დაკვირვების, დაჯგუფებისა და ანალიზის როგორც ზოგადი, ისე სპეციფიკური მეთოდები. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა 5 ძირითადი, საქართველოში ყველაზე გავრცელებული დანაშაული: ქურდობა, ძალადობა, ოჯახში ძალადობა, მუქარა და ნარკოტიკული საშუალების ან მისი ანალოგის, უკანონო დამზადება, წარმოება, შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან გასაღება. გარდა ამისა დანაშაულის სახეები იცვლება ბრალდებულთა ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით. მაგალითად თუ 54 წლამდე ასაკის პირებში დანაშაულებში დომინირებს ქურდობისა და ძალადობის მაჩვენებელი 55 წლიდან უკვე პირველ ადგილზე გადმოდის ისეთი დანაშაულები, როგორცაა თაღლითობა, მუქარა, ყალბი დოკუმენტების დამზადება.

საკვანძო სიტყვები: დანაშაული, ტენდენცია, ანალიზი, კრიმინოგენური სიტუაცია.

თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში კრიმინოლოგიური მდგომარეობის რაოდენობრივი შეფასება სულ უფრო მნიშვნელოვანი და აქტუალური ხდება. მისი კვლევისადმი საზოგადოების ინტერესი ყოველწლიურად იზრდება, რადგან ის გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ქვეყნის პოლიტიკურ მდგომარეობაზე, არამედ ეკონომიკასა და ზოგადად, ქვეყნის იმიჯზე.

ობიექტური სამართლებრივი სტატისტიკის წარმოება და ამის ბაზაზე ოპტიმალური სამართლებრივი პოლიტიკის განსაზღვრა ნებისმიერი ქვეყნისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან და პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს, რადგან ის უზრუნველყოფს მშვიდ და ჯანსაღ გარემოს მასში მცხოვრები ნებისმიერი ინდივიდისთვის. უკანასკნელი წლების განმავლობაში ქვეყნები დიდ ყურადღებას აქცევენ სისხლის სამართლის სტატისტიკის წარმოებას და სრულყოფას, რადგან კრიმინოგენური მდგომარეობის დეტალური სტატისტიკური ანალიზი პრობლემის სწორად დანახვისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავების მნიშვნელოვანი ბერკეტია. რადგან დანაშაულობებისა

და ზოგადად, კრიმინოლოგიური მდგომარეობის საჯარო განხილვა დემოკრატიული საზოგადოების თანმდევი პროცესია, ამიტომ კრიმინოგენური სტატისტიკის სრულყოფილი და სანდო მაჩვენებელთა სისტემა ქვეყანაში არსებული მდგომარეობისა და მიღწეული პროგრესის შეფასების საშუალებას იძლევა.

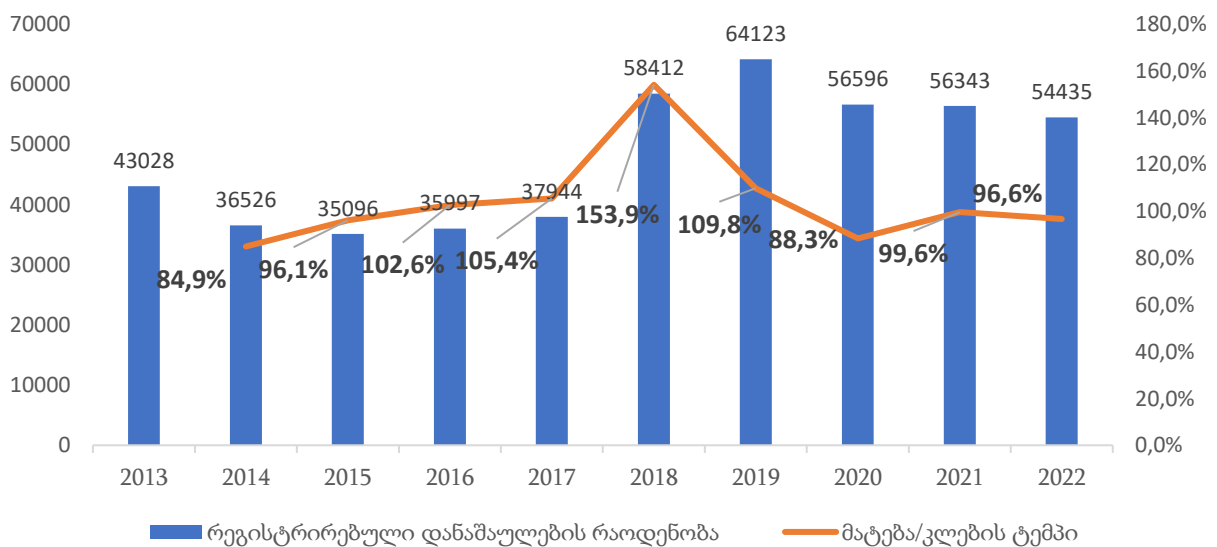
ნაშრომის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა კრიმინოგენური მდგომარეობის სტატისტიკური ტენდენციების გამოვლენა და ანალიზი.

კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა როგორც ზოგადი, ისე სპეციფიკური: სტატისტიკური დაკვირვების, დაჯგუფებისა და ანალიზის მეთოდები.

როგორია კრიმინოგენური სტატისტიკა საქართველოში?

მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში შემცირებულია რეგისტრირებული დანაშაულობების რიცხვი, ზოგადად, კრიმინოგენური მდგომარეობა ქვეყანაში სახარბიელო ნამდვილად არაა. (იხ. დიაგრამა 1) ბილო მონაცემებით მისი რიცხვი 54435, რაც წინა წლის მაჩვენებელზე 3,4%-ით, ხოლო 2020 წელთან შედარებით 3,9%-ითაა ნაკლები.

დიაგრამა 1. რეგისტრირებული დანაშაულის რაოდენობის დინამიკა 2013-2022 წლებში

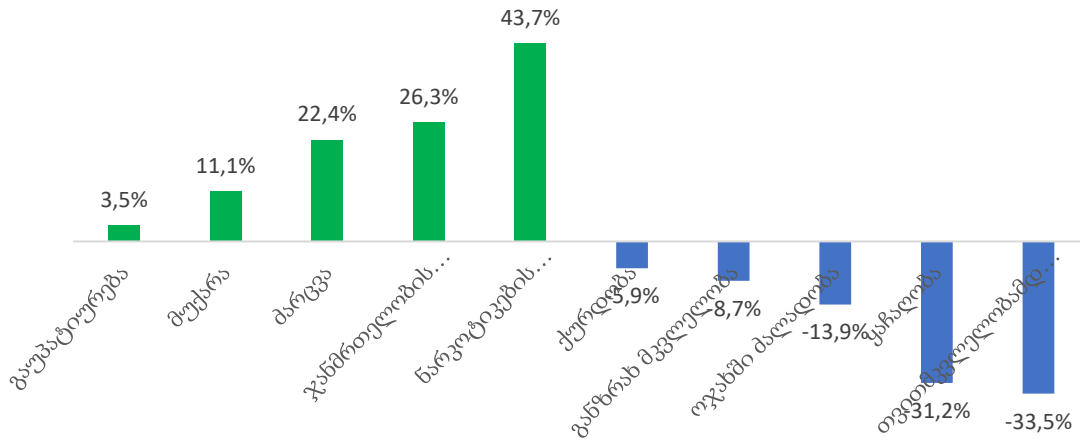
წყარო: შინაგან საქმეთა სამინისტრო

როგორც დიაგრამიდან ჩანს, საკვლევ პერიოდში რეგისტრირებული დანაშაულების რაოდენობა განსაკუთრებით მაღალი იყო 2018-2019 წლებში, რაც 2018 წელს შსს-ს მონაცემთა აღრიცხვის უფრო სრულყოფილი სისტემის შემუშავებამ განაპირობა, რაც გულისხმობდა მონაცემთა მაქსიმალურად სრულ მოცვას.

სტატისტიკური მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ 2020 წელს 2019 წელთან შედარებით დანაშაულის რაოდენობის მკვეთრი, 11,7%-იანი კლება დაფიქსირდა, რაც ძირითადად პანდემიასთან ბრძოლის ფარგლებში ქვეყანაში გამოცხადებული საგანგებო მდგომარეობითა და კომენდატის საათის შემოღებით იყო განპირობებული.

საყურადღებო ფაქტია, რომ 2022 წელს წინა წელთან შედარებით მნიშვნელოვანი კლება დაფიქსირდა ისეთ მძიმე კატეგორიაში, როგორცაა სიცოცხლის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულები (42,2%), ქურდობა (5,9%) და ოჯახური ძალადობა (13,9%).

დიაგრამა 2. რეგისტრირებული დანაშაულის სტრუქტურა ცალკეული დანაშაულის სახეების მიხედვით 2022 წელს 2021 წელთან შედარებით

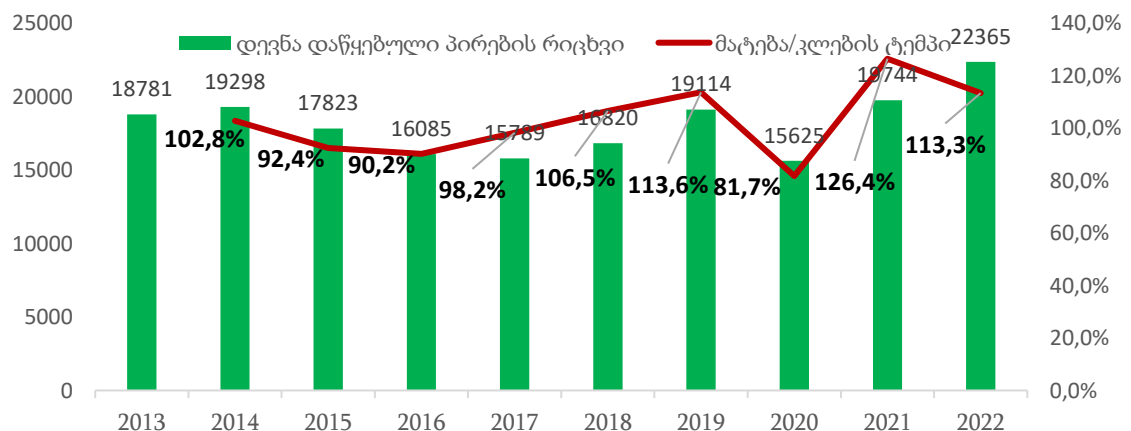

წყარო: შინაგან საქმეთა სამინისტრო

თუმცა მნიშვნელოვნად გაზრდილია ნარკოტიკული დანაშაულების ხვედრითი წილი (43,7%), რაც სავარაუდოდ, არასაარჩევნო წელს კონტროლის გამკაცრებას უკავშირდება. წინა წლების სტატისტიკური მონაცემები ადასტურებს, რომ საარჩევნო წლებში მსგავსი დანაშაულის რიცხვი იკლებდა, რაც განსაკუთრებით თვალშისაცემი იყო წინასაარჩევნო პერიოდში.

რეგისტრირებული დანაშაულების გარდა, სისხლის სამართლის სტატისტიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ინდიკატორს წარმოადგენს დევნა დაწყებული პირების რიცხოვნობა. ის აერთიანებს პირებს, რომლებიც არიან ეჭვმიტანილად ან ბრალდებულად ცნობილნი. დევნა დაწყებული პირების რაოდენობა წლების მიხედვით საკმაოდ ცვალებადია.

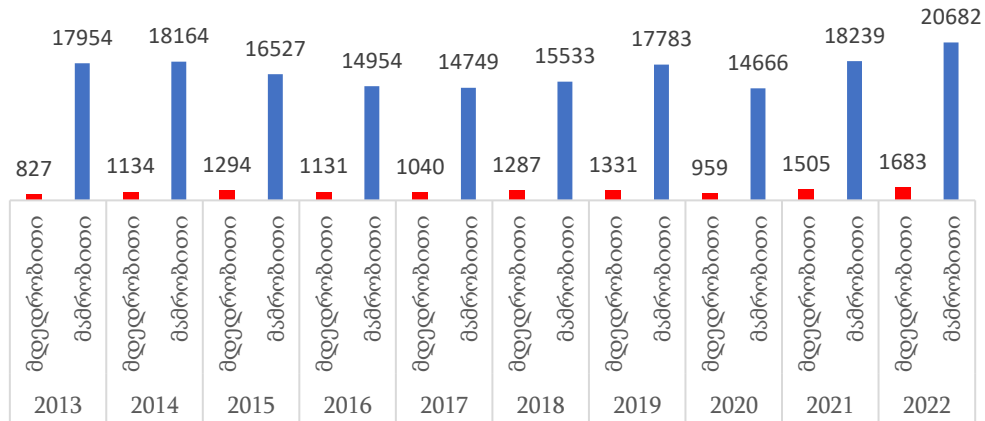
დიაგრამა 3. დევნა დაწყებულ პირთა რაოდენობის დინამიკა

წყარო: საქართველოს პროკურატურა

მათი ყველაზე ნაკლები რაოდენობა დაფიქსირდა 2020 წელს, რაც განპირობებული იყო პანდემიის გამო დაწესებული შეზღუდვებით, დევნა დაწყებული პირების რაოდენობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი კი 2022 წელს, 22365 დონეზე დაფიქსირდა, რაც წინა, 2021 წელთან შედარებით 13%-ით, ხოლო 2013 წელთან შედარებით 19%-ითაა გაზრდილი. საინტერესოა დევნა დაწყებული პირების რაოდენობის ანალიზი სქესობრივ ჭრილში. 2013 წლიდან დღემდე ბრალდებული მამაკაცების რიცხოვნობა მუდმივად აჭარბებს ბრალდებული ქალების რიცხოვნობას,

დიაგრამა 4. დევნა დაწყებულ პირთა განაწილება სქესის მიხედვით

წყარო: საქართველოს პროკურატურა

თუმცა, ისიც აღსანიშნავია, რომ დევნა დაწყებული ქალების რაოდენობა ყოველწლიურად საშუალოდ 8%-ით იზრდებოდა, ხოლო მამაკაცების რიცხოვნობა 1,8%-ით.

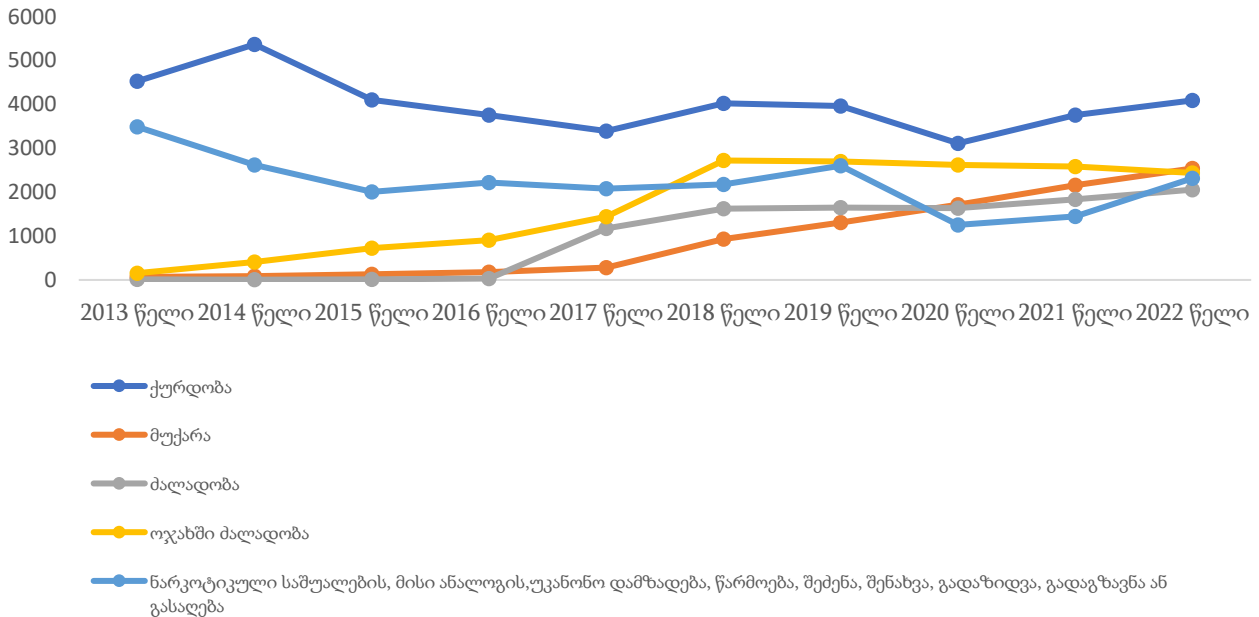
საინტერესოა, რომელი დანაშაულებები სჭარბობს დღეს საქართველოში.

2022 წელს ყველაზე მეტი სისხლისსამართლებრივი დევნა დაიწყო სსკ-ის 177-ე მუხლით „ქურდობა“, სსკ-ის 151-ე მუხლით „მუქარა“; სსკ-ის 126-ე მუხლით „ძალადობა“; სსკ-ის 126¹ მუხლით „ოჯახში ძალადობა“ და სსკ-ის 260-ე მუხლით „ნარკოტიკული საშუალების ან მისი ანალოგის, უკანონო დამზადება, წარმოება, შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან გასაღება“.

მიუხედავად იმისა, რომ საკვლევ, 2013-2022 წლიან პერიოდში, საშუალოდ ყოველწლიურად ქურდობის დანაშაული 1,2%-ით მცირდებოდა, ქურდობის მაჩვენებელი ყოველთვის მაღალი იყო სხვა დანაშაულის მაჩვენებლებთან შედარებით. საკმაოდ ცვალებადობით ხასიათდებოდა ნარკოტიკული დანაშაულის მაჩვენებლები. თუ 2018 წლამდე ის მუდმივად იკლებდა, 2019 წელს 19,3%-იანი მატება, ხოლო 2020-2021 წლებში კვლავ 44,3% შემცირება დაფიქსირდა, 2022 წელს კი ამ მუხლით ბრალდებულების რიცხოვნობამ კვლავ მოიმატა. როგორც წესი, საარჩევნო წლებში მსგავსი დანაშაულის რიცხვი იკლებს, ხოლო არასარჩევნო წელს ნარკოტიკული დანაშაულის მაჩვენებლის ზრდა, სავარაუდოდ, კონტროლის გამკაცრებას უკავშირდება. მზარდია დამნაშავეთა რიცხოვნობა ისეთ დანაშაულებზე, როგორცაა „მუქარა“ და „ძალადობა“ თუ 2016 წლამდე მხოლოდ ერთეული პირები სჩადიოდნენ აღნიშნულ დანაშაულს 2016 წლიდან მაჩვენებლებმა მკვეთრი ზრდა დაიწყო. რაც შეეხება ოჯახში ძალადობას, მაჩვენებელი განსაკუთრებით გაიზარდა 2018 წელს (88,8%), ხოლო 2019 წლიდან უმნიშვნელოდ, მაგრამ მაინც კლების ტემპი შეინიშნება. საკვლევ პერიოდში სსკ-ის 151-ე მუხლზე „მუქარა“ დევნადაწყებული პირების რიცხოვნობა საშუალოდ წლიურად იზრდებოდა 35,6%-

ით, სსკ-ის 126-ე მუხლზე „ძალადობა“ საშუალოდ წლიურად ფიქსირდებოდა 25,6%-იანი მატება, ოჯახში ძალადობის დანაშაულზე დაფიქსირდა 15,9%, ხოლო ნარკოტიკულ დანაშაულებზე 5,9% მატების ტემპი.

დიაგრამა 5. დევნადაწყვეტილი პირების რაოდენობა დანაშაულის სახეების მიხედვით 2022 წელს

წყარო: საქართველოს პროკურატურა

აღსანიშნავია, რომ დანაშაულის სტრუქტურა მუდმივად ცვალებადია, მაგალითად თუ საკვლევი პერიოდის დასაწყისში ყველაზე მეტი დევნა დაწყებული პირი ფიქსირდებოდა სსკ-ის 273-ე მუხლზე „ნარკოტიკული საშუალების, მისი ანალოგის ან პრეკურსორის მცირე ოდენობით უკანონო დამზადება, შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან/და ექიმის დანიშნულების გარეშე უკანონო მოხმარება“. ბოლო მონაცემებით ქურდობის მაჩვენებელი უპირობოდ სჭარბობს ყველა მაჩვენებელს. უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა აღნიშნულ დანაშაულზე 2022 წელს 2021 წელთან შედარებით დევნა დაწყებული პირების რაოდენობა გაზრდილია, გარდა ოჯახური ძალადობის შემთხვევისა, როდესაც მარტო ერთი წლის განმავლობაში, 2022 წელს წინა წელთან შედარებით ამ მუხლით დანაშაულობებზე 5,8%-იანი კლება დაფიქსირდა. პირველ ადგილზეა ქურდობის მაჩვენებელი, არასრულწლოვნების მიერ ჩადენილ დანაშაულებშიც, რომლის შემდეგ იკვეთება მარცვის, ყაჩაღობის და ა.შ. დანაშაულობები.

არასრულწლოვნებისგან განსხვავებით, სრულწლოვნებში, განსაკუთრებით 18-54 წლის ასაკობრივ კატეგორიაში, სჭარბობს ისეთი დანაშაულები, როგორცაა მუქარა, ძალადობა, ნარკოტიკების მოხმარება. 55-64 ასაკის კატეგორიაში ნარკოტიკულ დანაშაულს ანაცვლებს თაღლითობა, ხოლო 65 და მეტი ასაკის დამნაშავე პირებში უკვე იზრდება ყალბი დოკუმენტების დამზადების დანაშაული.

დასკვნა

2013-2022 წლებში მთლიანად საქართველოს მასშტაბით რეგისტრირებული დანაშაულების რიცხოვნობა ზრდის ტენდენციით ხასიათდება, იგი საშუალოდ ყოველწლიურად იმატებს 510 ერთეულით, თუმცა, 2022 წელს 2021 წელთან შედარებით რეგისტრირებული დანაშაულების რაოდენობა შემცირებულია 3,5%, ხოლო 2013 წელთან შედარებით გაზრდილია 26,5%-ით.

2022 წელს მნიშვნელოვანი კლება დაფიქსირდა ისეთ მძიმე კატეგორიაში, როგორცაა სიცოცხლის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულები (42,2%), ასევე შემცირებულია ქურდობისა (5,9%) და ოჯახში ძალადობის მაჩვენებლებიც (13,9%). თუმცა მნიშვნელოვნად გაზრდილია ნარკოტიკული დანაშაულების ხვედრითი წილი (43,7%).

რაც შეეხება დევნა დაწყებული პირების რაოდენობას საქართველოს მასშტაბით მონაცემები საკმაოდ ცვალებადია. ყველაზე ნაკლები რაოდენობა დაფიქსირდა 2020 წელს, რაც განპირობებული იყო პანდემიის გამო დაწყებული შეზღუდვებით, დევნა დაწყებული პირების რაოდენობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ფიქსირდება 2022 წელს, როდესაც წინა წელთან შედარებით 13%-იანი, ხოლო 2013 წელთან შედარებით 19%-იანი მატება დაფიქსირდა. საკვლევ პერიოდში დევნა დაწყებულ პირთა რაოდენობა საშუალოდ ყოველწლიურად იზრდებოდა 2%-ით.

2013 წლიდან დღემდე ბრალდებულთა შორის სჭარბობენ მამაკაცები, სქესობრივ სტრუქტურაში ცვლილებები არ დაფიქსირებულა. თუმცა აღსანიშნავია, რომ დევნა დაწყებული ქალების რაოდენობა ყოველწლიურად საშუალოდ 8%-ით, ხოლო მამაკაცების რიცხოვნობა 1,8%-ით იზრდებოდა.

ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა 5 ძირითადი, საქართველოში ყველაზე გავრცელებული დანაშაული: ქურდობა, ძალადობა, ოჯახში ძალადობა, მუქარა და ნარკოტიკული საშუალების ან მისი ანალოგის, უკანონო დამზადება, წარმოება, შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან გასაღება.

თუმცა, ქურდობის მაჩვენებელი საშუალოდ ყოველწლიურად 1,2%-ით მცირდება, „მუქარის“ მუხლით დევნადაწყებული პირების რიცხოვნობა საშუალოდ ყოველწლიურად იზრდება 35,6%-ით, „ძალადობის“ მუხლით 25,6%-ით, ოჯახში ძალადობის დანაშაულით 15,9%-ით. ხოლო ნარკოტიკულ დანაშაულების მუხლით დევნადაწყებული პირების რიცხოვნობაში 5,9%-იანი მატების ტემპი დაფიქსირდა. გარდა ამისა დანაშაულის სახეები იცვლება ბრალდებულთა ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით. მაგალითად თუ 54 წლამდე ასაკის პირებში დანაშაულებში დომინირებს ქურდობისა და ძალადობის მაჩვენებელი 55 წლიდან უკვე პირველ ადგილზე გადმოდის ისეთი დანაშაულები, როგორცაა თაღლითობა, მუქარა, ყალბი დოკუმენტების დამზადება.

გამოყენებული ლიტერატურა

აბესაძე ო. (2023). სისხლის სამართლის დამნაშავეთა სტატისტიკური მახასიათებლები საქართველოში თანამედროვე ეტაპზე. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 105 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი ეროვნული სამეცნიერო კონფერენციის შრომების კრებული. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

გელაშვილი ს., შონია ზ., ქინქლაძე რ., (2020). სოციალური სტატისტიკა (ელექტრონული ვერსია). თბ.ილისი.

გელაშვილი ს. (2021). ეკონომიკური პროცესების სტატისტიკური პროგნოზირება. მე-2 შევსებული და განახლებული სახელმძღვანელო (ელ. ვერსია), თბილისი.

თანამშრომლობის მემორანდუმი სისხლის სამართლის სტატისტიკის ერთიანი ანგარიშის გამოცემის შესახებ. https://www.geostat.ge/media/39605/statistikis_memorandumi_GEO.pdf

ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი. „2019 წელს რეგისტრირებული დანაშაულის სტატისტიკა“
კანონი ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ.

მარშავა ქ. (2011). მინდორაშვილი მ. იურიდიული სტატისტიკა. გამომც. „უნივერსალი“. თბილისი. 2011.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (2023). თბილისი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები.

საქართველოს გენერალური პროკურატურის ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები.

ფრანკფორტ-ნაჩმასი ჩ., ლეონ-გერერო ა. (2012). სოციალური სტატისტიკა მრავალფეროვანი საზოგადოებისათვის (თარგმანი ინგლისურიდან). თსუ გამომც., თბილისი.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალური ვებ გვერდი. www.geostat.ge

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ გვერდი <https://info.police.ge/cat?id=88>

საქართველოს გენერალური პროკურატურის ოფიციალური ვებ გვერდი

<https://pog.gov.ge/public-info/Inner/14>

Globalization and modern statistical trends of the criminogenic situation in Georgia

Nino Abesadze

Academic Doctor of Economics, Associate Professor

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

nino.abesadze@tsu.ge

Tamuna Mazanishvili

Master of Economics

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

tamuna.mazanishvili363@eab.tsu.edu.ge

Summary

In the conditions of modern globalization, the quantitative assessment of the criminological situation is becoming more and more important and relevant. Public interest in his research is growing every year, because it affects not only the political situation of the country, but also the economy and the image of the country in general. The main goal of the paper was to reveal and analyze the statistical trends of the criminogenic state. Both general and specific methods of statistical observation, grouping and analysis were used in the research process. In 2013-2022, the number of registered crimes in Georgia is characterized by an increasing trend, it increases by 510 units on average every year, however, in 2022, compared to 2021, the number of registered crimes decreased by 3.5%, and compared to 2013, it increased by 26.5%. In 2022, a significant decrease was observed in such a serious category as crimes against life (42.2%), as well as the indicators of theft (5.9%) and domestic violence (13.9%). However, the share of drug-related crimes has significantly increased (43.7%). Data on the number of persons prosecuted are variable. The lowest number was recorded in 2020, and the highest in 2022. The number of persons who started prosecution during the study period increased by 2% annually on average. From 2013 to the present, men predominate among the accused, although it is worth noting that the number of women prosecuted increased by 8% on average every year, while the number of men increased by 1.8%. As a result of the analysis, 5 main crimes, the most common in Georgia, were identified: theft, violence, domestic violence, threats and illegal manufacture, production, purchase, storage, transportation, forwarding or possession of narcotic drugs or their analogues. In addition, the types of crimes change according to the age groups of the accused. For example, if among people under the age of 54, the rate of theft and violence dominates, from the age of 55, crimes such as fraud, threats, making fake documents take the first place.

Keywords: crime, trend, analysis, criminogenic situation.